

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

B. Smetana – „Má vlast“ – „Vltava“ – (Výklad)

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0950
Kódování materiálu	vy_32_INOVACE_mix1_evh10
Označení materiálu	evh10_vltava_vyklad.doc
Název školy	Gymnázium Kladno
Autor	MgA. Petr Kuna
Anotace	Textový materiál je zpracován formou stručných, jednoduchých hesel se zaměřením na základní údaje o životě a umělecké tvorbě Bedřicha Smetany s bližším výkladem části „Vltava“ z cyklu symfonických básní „Má vlast“.
Předmět	EVH – Estetická výchova hudební
Tematická oblast	Hudební teorie – dějiny hudby
Téma	Bedřich Smetana – Má vlast - Vltava
Očekávané výstupy	Student zařadí dílo autora do kontextu dějin hudby, rozumí významu uměleckého odkazu B.Smetany, dokáže určit nejdůležitější díla, detailněji se orientuje v tematickém obsahu části „Vltava“ z cyklu symfonických básní „Má vlast“.
Klíčová slova	Bedřich Smetana, Má vlast, Vltava
Druh učebního materiálu	výukový text
Ročník	2.
Cílová skupina	vyšší stupeň osmiletého gymnázia
Ověřeno	25.4.2013, O6
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Metodický pokyn:

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bedřich Smetana: Cyklus symfonických básní „Má vlast“ – 2. Vltava - (výklad)

Ze života B.Smetany

- 2.3.1824 Litomyšl – 12.5.1884 Praha
- zakladatel české národní hudby
- stylově odpovídá jeho tvorba **novoromantismu** (vliv Liszta a Wagnera)
- těžiště autorovy tvorby spočívá v oblasti **operní**, dále **symfonické** a **komorní**
- otec B. Smetany byl sládkem v zámeckém pivovaru → dobrý životní standard a společenské postavení
- od dětství hrál B. Smetana **na klavír**
- hudební vzdělání bylo zpočátku nesoustavné
- **studia na gymnáziu** v letech 1835 – 1841 (Jihlava, Německý Brod, Praha, Plzeň)
- 1844 – 1847 studia hudby na Prokschově hudebním ústavu
- **Soukromý učitel hudby** u hraběte Leopolda Thuna
- 1848 otvírá **vlastní hudební ústav**
- 1856 – 1861 **pobyt ve Švédsku** – město Göteborg
- 1874 – **ztráta sluchu**

Nejvýznamnější díla:

Operní tvorba:

- pro snadné zapamatování oper B. Smetany existuje pomůcka – zkratka skládající se z prvních písmen názvů jednotlivých oper: **BRA – PRO – DA – LI – DVĚ – HU – TA – ČE**

Braniboři v Čechách - libreto Karel Sabina

Prodaná nevěsta - libreto Karel Sabina

Dalibor - libreto Josef Wenzig

Libuše - libreto Josef Wenzig

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Dvě vdovy** - libreto Emanuel Züngerl
- Hubička** - libreto Eliška Krásnohorská
- Tajemství** - libreto Eliška Krásnohorská
- Čertova stěna** - libreto Eliška Krásnohorská

torzo opery **Viola**

- 3 symfonické básně ze „švédského období“ (1856 – 1861):
 - **Richard III.**
 - **Valdštýnův tábor**
 - **Hakon Jarl**
- smyčcový kvartet „**Z mého života**“

Cyklus symfonických básní „Má vlast“:

- oslava minulosti českého národa
- ojedinělý cyklus symfonických básní
 - Dílo je výjimečné mj. tím, že se poněkud odchyluje od běžné hudební formy „symfonická báseň“
 - zakladatelem symfonické básně byl okolo roku 1830 maďarský skladatel Ferenc Liszt (novoromantismus, skvělý skladatel, klavírista...). Jeho forma symfonické básně byla koncipována jako **jednověté programní dílo** (s mimohudebním dějem, obsahem) **pro symfonický orchestr**. Bedřich Smetana nezůstává v díle „Má vlast“ pouze u jedné věty, ale vytváří cyklické (vícevěté) dílo se vzájemně propojenými námětovými a hudebními motivy

Program Vltavy:

1. Pramen Vltavy

- Hudební motiv v 1. a 2. flétně, jejichž hudba se vzájemně „prolíná“ – inspirováno dvěma prameny - potůčky, které se vzájemně proplétají na samém začátku řeky
- u smyčcových nástrojů slyšíme hru tzv. „pizzicato“ = brnkavě, bez smyčce

2. Mohutná řeka

- hlavní, mohutné téma věty s těžištěm ve smyčcových nástrojích
- téma začíná v tónině e moll, která je často střídána paralelní G dur, nakonec zazní v E dur

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Jako hudební doprovod tématu v houslích slyšíme u nižších smyčcových nástrojů (violy, violoncella...) rychlé stupnicové postupy, které mají připomínat vlny na vodní hladině. Tyto „vlny“ jsou umocněny dynamikou crescendo a decrescendo (zesilovat a zeslabovat) s akcentem (důrazem) na nejvyšším tónu každé dané stupnice – „vlny“
- Zajímavost: Toto téma nápadně připomíná prostou českou píseň „Kočka leze dírou“, převedenou do mollové tóniny s velmi zajímavou instrumentací

3. Lesy

- hony na divokou zvěř v jihočeských lesích
- fanfáry lesních rohů symbolizující lovecké signály

4. Svatba

- na venkově na louce u řeky probíhá svatba
- tanec je symbolizován svatební polkou

5. Noc

- přichází noc a ve světle Luny se na vodní hladině zjevují rusalky a tančí

6. Obrysy starých hradů

- hudebně poněkud méně výrazný motiv než ostatní
- pozouny + žesťové nástroje
- z hladiny řeky Vltavy se v šeru rýsují siluety okolních hradů a zřícenin

7. Mohutná řeka

- použito předchozí téma viz bod 2

8. Svatojanské proudy

- dnes již neexistující místo v okolí Slapské přehrady, kde proudila řeka divoce v úzkém kamenitém korytu s množstvím balvanů a překážek
- velmi dynamické místo díla směřující k mohutnému závěru věty

9. Vyšehrad

- řeka dospívá k pražskému Vyšehradu, kde je hudební věta završena
- tematicky vychází z předchozí věty cyklu – samostatné věty Vyšehrad, ve které je hlavní téma svěřeno harfám
- zde hraje téma celý orchestr a tvoří tak velmi mohutný závěr